

SOJA

weet wat je eet!

Zelfs al eet je geen sojascheuten, al ken je geen tofu of tempeh, al lust je geen sojamelk, zeker weten: je verbruikt méér soja dan je denkt!

In Zuid-Amerika wordt een enorme hoeveelheid soja verbouwd die gebruikt wordt om onze veestapel te voeden. Dat heeft grote gevolgen voor de lokale bevolking en het milieu in landen zoals Brazilië en Argentinië. Zo moet de productie van lokaal voedsel steeds meer wijken voor die van soja. Terwijl de velden vol exportsoja staan, leven miljoenen Brazilianen en Argentijnen onder de armoedegrens en heerst er honger. Reden genoeg dus om even na te gaan hoe die problemen zijn ontstaan en wat je er zelf kunt aan doen.

Soja, een wonderboon?

Soja is een éénjarig gewas dat een eetbare boon oplevert met een hoog gehalte aan eiwitten en olie. De olie zorgt voor essentiële vetzuren en de eiwitten leveren de acht essentiële aminozuren. 'Essentieel' wil zeggen dat ons organisme die voedingsstoffen nodig heeft, maar zelf niet aanmaakt. Door het hoge eiwitgehalte en een gunstige aminozuursamenstelling is soja dus een goede eiwitbron voor menselijke voeding.

Waar komt onze soja vandaan?

Soja is van oorsprong een subtropische plant. België verbouwt dan ook geen soja. Zuid-Europese landen telen wel soja, maar helemaal niet genoeg om aan de vraag hier in Europa te voldoen. Van de in Europa gebruikte soja moet daarom 95% worden geïmporteerd, jaarlijks zo'n 39 miljoen ton. Dat komt overeen met een file van ongeveer 23.000 km vrachtwagens vol soja. Voor de teelt van zo'n grote hoeveelheid soja is ongeveer vijf maal de oppervlakte van België nodig.

Hiervoor heeft Europa geen plaats (lees: grond). We moeten onze soja dus elders halen.

Vooraf in Brazilië en Argentinië is de productie van soja de laatste dertig jaar explosief gegroeid. Het leeuwendeel is bestemd voor het buitenland. De Europese Unie en recent ook China zijn de grootste afnemers van deze soja.

Waarvoor gebruiken we al die soja?

Meer dan 80% van de geïmporteerde soja wordt als eiwitbron voor veevoer

der gebruikt voor onze miljoenen kippen, varkens, koeien en vissen. Een klein deel van de Europese soja-import is bestemd voor menselijk consumptie, vooral de olie. Zo vindt men soja ook terug in levensmiddelen zoals margarine, deegwaren, chocolade, sauzen, vitamineproducten etc. Daarnaast wordt sojaolie ook gebruikt in diverse industriële producten zoals verf, lijm, drukinkt, cosmetica en brandblusmiddelen.

Gevolgen in België

Mede door de soja-import kon hier bij ons een intensieve landbouw ontstaan die niet meer grondgebonden is. Dat is echter een vertekend beeld: de gronden zijn nog steeds nodig, maar bevinden zich nu in overzeese gebieden.

Eiwitten worden van over de oceaan aangevoerd en de aanvullende energie voor het veevoeder wordt geleverd door maïs. Vandaar het ontstaan van de monotone maïsvelden. We hebben de grondgebonden veeteelt achter ons gelaten en zijn, bijna zonder het te beseffen, in een industrieel systeem beland.

Met de bekende mestproblemen tot gevolg: grote hoeveelheden eiwitrijke soja komt via de mest van varkens, kippen en koeien op onze bodem terecht. Nu kunnen we op weinig of geen grond erg veel dieren houden, maar we zitten wel met een mestoverschot, waterlopen met veel te veel nutriënten, algengroei en weinig biologisch leven.

De massaproductie leidt tot productieoverschotten en tot dumping op de internationale markt. België voert niet alleen vlees uit, tegen heel lage

prijzen, maar ook andere dierlijke producten zoals melkpoeder. Hierdoor wordt het voor boeren in bijvoorbeeld Afrika moeilijk om hun eigen producten nog aan een voor hen aanvaardbare prijs te verkopen.

Dramatische gevolgen in Latijns-Amerika

Ontbossing | Om te kunnen voldoen aan de stijgende vraag naar soja, is steeds meer grond nodig om de soja te telen. Op enkele jaren tijd worden hele gebieden woud omgezet in soja-akkers, kilometers en kilometers lang. Ook delen van het Amazonewoud moeten eraan geloven. Tussen 2003 en 2005 werd maar liefst 70.000 km² van het Braziliaanse Amazonewoud ontbost, grotendeels voor veeteelt en soja. Dat is meer dan tweemaal de volledige oppervlakte van België.

Op enkele jaren tijd worden ganse gebieden woud omgezet in soja-akkers, kilometers en kilometers lang.

Tussen 2003 en 2005 werd maar liefst 70.000 km² van het Braziliaanse Amazonewoud ontbost, grotendeels voor vee-teelt en soja. Dat is meer dan tweemaal de volledige oppervlakte van België

Om een gebied zo snel mogelijk te ontbossen, wordt vaak gebruik gemaakt van illegale bosbranden. Het vuur kan men moeilijk of niet onder controle houden, waardoor de branden overslaan naar andere gebieden.

Om een gebied zo snel mogelijk te ontbossen, wordt vaak gebruik gemaakt van illegale bosbranden. Het vuur kan men moeilijk of niet onder controle houden, waardoor de branden overslaan naar andere gebieden. In de Braziliaanse staat Mato Grosso werden in 2004 maar liefst 32.000 illegale bosbranden vastgesteld.

Vervuiling door pesticiden en kunstmest | Om de opbrengsten te verhogen gebruiken de sojaproductanten op grote schaal kunstmest en pesticiden. Dat brengt problemen met zich mee voor het milieu, zoals de toenemende vervuiling van de rivieren en het grondwater. Door onzorgvuldige besproeiing van pesticiden (nog vaak met sproei-vliegtuigen) komt vergiftiging ook regelmatig voor bij de arbeiders en bij de inheemse volkeren die in het Amazonewoud leven.

Ggo-soja versterkt de tendens naar intensieve en milieuverspil-lende landbouw | GGO-soja in Latijns-Amerika is Roundup Ready soja, die door ingrepen in het erfelijk materiaal bestand is gemaakt tegen het onkruidbestrijdingsmiddel Roundup. Hierdoor kan de boer het veld besproeien, zonder de teelt van

de soja zelf in gevaar te brengen. De praktijk leert dat daardoor veel meer pesticiden gebruikt worden dan voor gangbare sojateelt. Hierdoor bestaat het gevaar dat onkruiden snel resis-tent zullen worden voor Roundup, wat zal leiden tot gebruik van nog meer en nog krachtigere onkruidbe-strijdingsmiddelen. Boeren worden ook steeds afhankelijker van multi-nationals (zoals bv Monsanto) omdat ze jaarlijks zowel het zaad als het bestrijdingsmiddel bij die bedrijven moeten aankopen.

Werkloosheid | De grootschalige so-jateelt is niet alleen een ecologische, maar ook een sociale ramp! Waar grootschalige, gemechaniseerde so-japroductie zijn intrede doet, neemt de werkgelegenheid drastisch af. Terwijl voor traditionele landbouw 40 arbeiders per 200 ha nodig zijn, is er voor de grootschalige sojaproductie slechts 1 nodig. Door de agressie van de grootschalige soja-industrie daalt het aantal familiale boerderijen dan ook steeds meer. Soms is die

Grootschalig gebruik van pesticiden.

Door de soja-invasie trekken veel kleine boeren weg.

agressie ook letterlijk te nemen en worden boeren en ook inheemse volkeren gewelddadig van hun land verdreven.

Armoede en honger | Door het verlies van landbouwgrond heeft de lokale bevolking minder mogelijkheden om voedsel te verbouwen. Hierdoor wordt de voeding eenzijdiger en lijden steeds meer mensen honger. Daarenboven verliezen ze hun werk op het land, waardoor hun inkomen wegvalt. Gedreven door honger en op zoek naar werk trekken veel kleine boeren naar grote steden, waar ze terecht komen in de krottenwijken (favelas) aan de rand van de steden.

"Ze hadden eenvoudigweg gezegd dat het land van hen was en dat wij moesten vertrekken." (Zezinho, Santarém)

Wat kan jij eraan doen?!

Gezond eten: minder eiwitten

(vlees, vis) | Hoe meer dierlijke eiwitten je eet (vlees, vis, zuivel, eieren), hoe meer soja je waarschijnlijk indirect consumeert.

We consumeren gemiddeld meer dan het dubbele van de nodige eiwitten. Te veel eiwitten is ongezond en kan verhoogde bloeddruk, botontkalking, jicht en overbelasting van de nieren in de hand werken.

Een dag per week geen vlees eten, of dagelijks wat minder vlees zou een mooie stap vooruit betekenen, zowel voor het milieu als voor je gezondheid. Als je dan toch je eiwitten onder de vorm van vlees/vis wil opnemen, hou er dan rekening mee dat 100 g. vlees/vis per dag ruim volstaat.

Denk globaal, eet lokaal | Naast het minderen van de vleesconsumptie moet ook gewerkt worden aan een eigen eiwitvoorziening voor het veevoeder in Europa. Er bestaat nog altijd een graanoverschot van 20 miljoen ton dat nu uit de EU wordt geëxporteerd, maar dat ook als veevoeder zou kunnen gebruikt worden.

In de biologische landbouw, maar ook bij sommige gangbare boeren met korte-keten verkoop, wordt geen of weinig gebruik gemaakt van soja als veevoeder. Dat wil zeggen dat het vee en de varkens vooral gevoerd worden met gewassen die lokaal geteeld worden, zoals gras-klover, erwten, lupines. Deze teelten bevatten ook de noodzakelijke eiwitten. Een voorlopige lijst met boeren die zo produceren, is terug te vinden op www.wervel.be. Hoe meer bio of hoeveproducten je dus aankoopt bij die boer(inn)en zelf, hoe meer die zich op de lokale markt richten en daar voldoende inkomen kunnen uit halen.

Grasklover, een volwaardig alternatief voor soja bij melkvee.

Meer achtergrond over soja kan je nalezen in ons sojaboek

“Kruisende schepen in de nacht, soja over de oceaan.”

Meer info over soja kan je nalezen op www.sojaboon.be

Soja

weet wat je eet!

Vooruitgangstraat 333/9A
1030 Brussel
02 203 60 29
info@wervel.be
www.wervel.be
www.sojaboon.be

GREENPEACE

Haachtsesteenweg 159, 1030 Brussel
www.greenpeace.be

Kortrijksepoortstraat 192
9000 Gent
www.jnm.be

met de steun van
de Vlaamse regering